

บทปริทัศน์หนังสือ (BOOK REVIEW)

QUIRKOLGY
Richard Wiseman

เข้าใจความคิดและพฤติกรรมคนอย่างลุ่มลึก
นำมาระดมสมองกับพี่ๆ เพื่อนๆ จะได้อะไรบ้าง "อ้อ! คิดได้ไง!"

เปลี่ยนมุมมอง...ด้วยจิตวิทยาภาคพิสดาร (Quirkology)

เขียนโดย Richard Wiseman แปลโดย พรเลิศ อธิฐ, วิโรจน์ ภัทรทีปกร

บทวิจารณ์โดย

ณัฐกิตติ์ เอี่ยมสมบูรณ์¹

หนังสือ “เปลี่ยนมุมมอง...ด้วยจิตวิทยาภาคพิสดาร (Quirkology)” เขียนโดย ศาสตราจารย์ ริชาร์ด ไวส์แมน อดีตนักมายากลผู้หลงใหลในการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ จึงเลือกที่จะศึกษาและพัฒนาตนเองเป็นศาสตราจารย์สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยฮาร์ตฟอร์ดเชอร์ ผู้เขียนมีความสนใจในการศึกษาจิตวิทยาด้านพฤติกรรม ความคิดของมนุษย์โดยใช้การทดลอง ทดสอบ และสำรวจเป็นหลัก โดยเฉพาะการศึกษาในหัวข้อที่แปลกประหลาด หรือสิ่งที่ใกล้ตัวจนนักวิชาการทั่วไปไม่สนใจที่จะศึกษา เช่น การศึกษาในเรื่องประสิทธิภาพของการสวดมนต์ การทดสอบว่าต้องใช้น้ำจำนวนเท่าใดถึงจะทำให้แฟนบอลเม็กซิกันเริ่มเล่นเวฟในสนามฟุตบอลได้ รวมถึงการประเมินบุคลิกภาพของผักผลไม้ในการรับรู้ของคนมนุษย์ ซึ่งจากหัวข้อที่กล่าวมา ผู้เขียนเรียกการศึกษานี้ว่า “จิตวิทยาภาคพิสดาร (quirkology)” โดยในเล่มผู้เขียนได้ทำการร้อยเรียงการทดลองจิตวิทยาภาคพิสดาร จากงานวิจัยของนักวิชาการด้านจิตวิทยาต่างๆ ทั่วทุกมุมโลก เพื่อเอามาตีแผ่ วิเคราะห์ เชื่อมโยงให้ผู้อ่านได้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ความคิด รวมถึงความสำเร็จในชีวิตที่ผ่านเข้ามาตลอดชีวิต หนังสือเล่มนี้ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 บทหลัก ซึ่งในแต่ละบทผู้เขียนได้ให้แนวคิด และให้ผู้อ่านได้ร่วมคิดต่อไป ดังนี้

ในบทที่ 1 วันเกิดบอกอะไรที่แท้จริงเกี่ยวกับตัวคุณบ้าง: ศาสตร์แขนงใหม่ว่าด้วยจิตวิทยาแห่งเวลา ผู้เขียนได้นำเสนอการทดลองเกี่ยวข้องกับความเชื่อ สิ่งเหนือธรรมชาติ และวิถีคิดของมนุษย์ที่ส่งผลต่อปัจจัยต่างๆ

¹ อาจารย์ประจำสาขาสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

อีเมล: nuttakit_i@rmu.ac.th.com

ในอนาคตได้ ยกตัวอย่างเช่น การทดลองคนโชคดีและคนโชคร้ายที่แสดงให้เห็นว่า “โชค” อาจจะได้เกิดจากเรื่องเหนือธรรมชาติ แต่เกิดจากมุมมองและวิธีคิดของตัวเอง และในบทที่ 2 เชื่อใจทุกคน แต่จงระวังตัวเสมอ: จิตวิทยาแห่งการโกหกและหลอกลวง ทำให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ถึงการสังเกตรายละเอียดในบุคลิกภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาวิจัยคนที่ยิ้มแบบมีความสุข กับคนที่ยิ้มแบบเสแสร้งกับความสุขในอนาคต มีผลการทดลองสอดคล้องกับ การทดลองคนโชคดีและคนโชคร้ายในบทที่ 1 อย่างไม่น่าเชื่อ และในช่วงท้ายของบทที่ 2 ผู้เขียนได้กล่าวถึงการขึ้นที่สามารถเปลี่ยนแปลงและบิดเบือนความทรงจำของผู้คนได้ สะท้อนถึงสภาวะจิตใจของมนุษย์เรา และชี้ให้เห็นว่าเหตุใดนักต้มตุ๋นถึงประสบความสำเร็จในการหลอกล่อเหยื่อ และในบทที่ 3 ทำไมมนุษย์เราถึงเชื่อเรื่องมงายและเหนือธรรมชาติ: จิตวิทยาแห่งแดนสนธยา ที่ผู้เขียนนำเสนอการทดลองในการหาเหตุผลว่าทำไมมนุษย์เราถึงเชื่อเรื่องมงายและเหนือธรรมชาติ จากการทดลองพบว่า มนุษย์จะมีแนวโน้มในการเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติเมื่อรู้สึกไม่ปลอดภัย หรือพบเจอความไม่แน่นอนในชีวิต และความเชื่อดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการกำหนดอนาคตของมนุษย์ โดยเฉพาะการทดลองสร้างปรากฏการณ์ภูติผีด้วยคลื่นความถี่ต่ำ ที่มีผลการทดลองเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา ทำให้เรามองเห็นอีกแง่มุมหนึ่งของสิ่งเหนือธรรมชาติที่กลายมาเป็นเรื่องปกติของธรรมชาติมากขึ้น

ในบทที่ 4 ลงมือตัดสินใจ: ศาสตร์พิลึกพิลั่นแห่งการตกลงปลงใจ ผู้เขียนได้นำเสนอการทดลองในเรื่องที่ใกล้ตัว เช่น เหตุใดผู้คนถึงซื้อของลดราคาโดยมองที่สัดส่วนการลดมากกว่าจำนวนราคาที่ลด ซื้อคนที่มีความหมายในทิศทางบวกจะส่งผลต่อการมีอายุยืนยาวมากกว่าคนที่มีความหมายในทิศทางลบ นอกจากนี้ชื่อของคณายังมีผลในการเลือกที่อยู่ อาชีพ และคู่ครอง ซึ่งจากการทดลองจะชี้ให้เห็นว่าสิ่งเล็กๆ ที่เรามองข้ามอาจจะมีอิทธิพลต่อตัวเรา มากกว่าที่คิด การทดลองในบทที่ 5 การเสาะหาทุกสิ่งที่ชั่วที่สุดในโลกด้วยวิทยาศาสตร์: การสำรวจจิตวิทยาแห่งอารมณ์ขัน จากการทดลองพบว่ามุกตลกสามารถส่งผลต่อความมั่นใจและพฤติกรรมของคนที่ถูกล้อเลียนได้ คนจะรู้สึกตลกเมื่อมุกนั้นเกี่ยวกับแง่มุมชีวิตที่เรากังวล หรือเป็นเรื่องที่ทำให้ประหลาดใจ นั่นก็คือมนุษย์ใช้ความตลกเพื่อรับมือกับเหตุการณ์ที่อาจจะก่อให้เกิดความทุกข์ หรือความกังวลใจของตนเอง และบทที่ 6 นักบุญหรือคนบาป: จิตวิทยาแห่งการช่วยเหลือและการขัดขวาง จะเกี่ยวข้องกับจิตวิทยาความคล้ายคลึง นั่นคือมนุษย์จะมีน้ำใจกับบุคคลที่มีลักษณะเหมือนกับตนเอง และขณะเดียวกันก็พร้อมที่จะเอาเปรียบ คดโกงบุคคลที่เหนือกว่า หรืออยู่ฝ่ายตรงข้าม อันสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมมนุษย์ที่มีการจับกลุ่มและร่วมมือกัน โดยเฉพาะเมื่อมีฝ่ายตรงข้ามเกิดขึ้น

นอกจากผลการทดลองในหนังสือเล่มนี้เป็นที่น่าสนใจแล้ว สิ่งที่มีเสน่ห์มากที่สุด คือการที่ผู้เขียนไม่ได้ชี้แนะให้ผู้อ่านต้องเชื่อตามที่บอกทุกอย่าง แต่ผู้เขียนค่อยๆ ใช้หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ตัวเลขทางสถิติ ที่เปลี่ยนความเชื่อที่จับต้องไม่ได้ให้กลายเป็นสิ่งที่เราสามารถมองเห็น และผูกเชื่อมโยงหลักฐานดังกล่าวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันของคนเราตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย แม้เนื้อหาในหนังสือ หรือการทดลองที่ยกมานำเสนอ อาจจะได้ไม่ได้มีอิทธิพลขนาดเปลี่ยนแปลงความเชื่อ หรือทัศนคติของเรา แต่ก็สามารถทำให้เรามองเห็นโลก หรือชีวิตในอีกแง่มุมหนึ่ง เปิดกว้างมุมมองที่คิดว่าเป็นเรื่องเหลือเชื่อให้กลายเป็นเรื่องที่น่าเชื่อ ทำให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ และพิจารณาถึงมุมมองที่แตกต่าง เหตุและผลของพฤติกรรมที่เรากระทำมากขึ้น และช่วยชี้ให้เห็นถึงแนวทางที่เราจะสามารถพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นต่อไปในอนาคตได้